

ПОЛИМЉЕ

Od 1. februara 1932. do 1. januara 1938. godine u Prijepolju su izlazili napredni listovi "SANDZAK", "RASKA" i "NOVI SANDZAK". Posle rata prvi list se pojavioje 1. marta 1952. godine pod imenom "GLAS POLIMLJA". Od 1. maja 1953. godine list menja ime u "POLIMLJE" i tako izlazi do 27. januara 1979. godine. 1. maja iste godine ponovo je pokrenut list "GLAS POLIMLJA" koji od 23. decembra 1989. godine menja ime u "POLIMLJE". Ukazom Predsednika Republike od 16. maja 1977. godine "Polimlje" je odlikovano ordenom bratstva i jedinstva sa srebrnim vencem.

ЛИСТ ЗА ДРУШТВЕНА И ПОЛИТИЧКА ПИТАЊА

ГОДИНА LXXXII БРОЈ 3026 ЦЕНА 50 ДИНАРА ПРИЈЕПОЉЕ 22. НОВЕМБАР 2024.

ISSN 0353-6815

GeoEkliptika
geodetska agencija

064 32 42 140
064 36 80 643
geoekliptika@gmail.com

Valterova 118
Prijepolje

tako
DELMES int
Bjelopoljski put bb
PRIJEPOLJE

volim
dobro u ljudima
HRANA NAŠEG KRAJA
THE FOOD OF OUR REGION
www.volim.rs

20
GODINA
SAVAMA
033/789-080,788-001
Stilex

JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE
Lim
"Lim"
PRIJEPOLJE

GRAFOKARTON
Prijepolje
G since 1990
033/710 009;
710 409;
www.grafokarton.net
office@grafokarton.net

ZU APOTEKA
VIVA-Dijab
Prijepolje
033 711 189; 710 008
Priboj
033 244 90 85; 244 90 86

ПОЛИМЉЕ

Лист за друштвена и политичка питања

Izdavač:

Informativno preduzeće
d.o.o. POLIMLJE

Direktor i glavni i
odgovorni urednik:

VLADIMIR BABIĆ

Redakcija:

INDIRA HADŽAGIĆ,
VERICA KIJANOVIĆ
NIKOLA BABIĆ

Kompjuterska priprema:

ESAD MUŠKIĆ

Pretplata:

- godišnja 3000 dinara
- pola godine 1500 dinara

Inostranstvo:

Godišnja pretplata 10.000
dinar

Putem interneta (PDF):

5000 dinara

Telefon:

033/712 555

Internet adresa:

www.listpolimlje.info

E-mail:

polimlje@gmail.com

Žiro račun:

Vojvođanska banka
325950060003078636

Štampa:

Grafokarton Prijepolje
Tel: 033/710 009

NOVINARNICA
WWW.NOVINARNICA.COM

Општинско веће ЗА САДА НЕМА ПОВЕЋАЊА ПОРЕЗА НА ИМОВИНУ

Нека од горућих питања су била оштећења у Парку народних хероја, средства која месне заједнице троше, да ли ће доћи до повећања пореза на имовину

На двадесет петој седници Општинског већа општине Пријепоље представљене су неке од укупно 34 тачке уз измене и допуне.

Резултати Извештаја о извршењу буџета ЈКП „Лим“ у периоду од јануара до септембра 2024. године показују да је извршење за овај период позитивно, али да неке од већих јавних набавки нису спроведене у протеклом периоду. Истакнуто је да ребалансом буџета саме општине нису издвојена додатна средства за комунално предузеће. Док је сопствени приход већи у односу на исти период прошле године, али је ипак мањи у односу на план. То је објашњено тиме што су била планирана повећања цена услуга до којих није дошло.

Једна од тачака дневног реда односила се на Извршење буџета општине Пријепоље за девет месеци ове године. Према овом извештају, укупни расходи и издаци износе 54% у односу на планиране. Истакнуто је и да ће овај период, уз пројекцију последњег квартала, бити узет као основа за израду буџета за следећу годину. Највећа расправа вођена је везано за месне заједнице и средства која су одређена за инвестиције на овом пољу. Па је тражен аналитички приказ трошкова које имају саме месне заједнице. А дошло се и до закључка да је о овој теми потребно разговарати и на некој од следећих седница већа као о посебној тачки дневног реда.

Такође, једна о тачака су били и предлози именовања чланова Школског одбора у појединим основним и средњим школама. А разматран је и Извештај о раду Жалбене комисије, где је позитивно да та комисија има 3 члана који се бирају на период од 5 година. А, према извештају, у претходној години била је свега једна жалба, док је напоменуто да је у овој години било више. Усвојено је повећање накнаде члановима комисије.

Посебну пажњу привукла је тачка која се односи на Записник о стању изведених радова и реквизита у Парку народних хероја. Утврђена су нека оштећења, као што су: оштећење боја на појединим местима, корпи за

отпатке које су и уклоњене, похабаност подлоге на дечијем игралишту. Такође, напоменуто је да је справа за особе са инвалидитетом закључана и стављена ван употребе због честих повреда услед неправилног коришћења од стране лица која не припадају овој категорији. Скренута је пажња и на то да је уклоњена табла са смерницама за коришћење свих справа коју, према закључку, треба вратити. Док је један од већих проблема, заправо, озелењавање које није до краја спроведено, а предвиђено је пројектом.

Наставак седнице Општинског већа донео је расправу о обалоутврди у Шарампову, где је речено да ће Одељење за инвестиције и предузеће Путеви Србије наставити са решавањем овог важног питања, а очекује се скоро регулисање пројекта употребне дозволе.

Ставка којој је на данашњем заседању придата највећа пажња јесте формирање Установе за спорт, јер, према речима већника, Пријепоље је једна од ретких општина која нема ову врсту установе. Према закључку већа, на тај начин би се централизовала средства из општинског буџета која се већ издвајају за спорт. Оно што је битно поменути јесте да би ова установа обезбеђивала средства која би покрила трошкове превоза и исхране спортиста. Већ је формирана радна група која ради на састављању Оснивачког акта, а очекују се 3 седнице које би се одржале до краја ове године. Такође, у плану је оснивање Управног одбора који би имао 3 члана, а на челу саме институције треба поставити и в.д. који би био одговоран за даљу делатност.

Оснивањем ове установе, према закључку, долази се до могућности конкурисања за средства која би обезбедила сама држава и донатори, а буџет којим би иста располагала уклопио би се у средства која се већ издвајају на conto спорта у Пријепољу.

Такође, упоредо са радом на оснивању ове институције, ради се и на састављању Стратегије за развој спорта за период 2024-2027, при чему ће, према речима већника, бити акценат на школском и предшколском спорту.

По питању нове водоводне мреже која је изграђена у насељу Миосака у Великој Жупи, ради се на укидању јавних чесама и пружању могућности корисницима за добијање сопствених прикључака на водовод. А што се тиче канализационе мреже у истом насељу, она је део пројекта „Чиста Србија“, па ће корисници за сада остати на истим прикључцима као и раније.

Било је расправе и о додели средстава за пројекат стручне праксе, где су у овој години била предвиђена два лица, од којих једно у здравству. Овај пројекат би обухватио лица преко 30 година која не могу да конкуришу преко НСЗ.

Што се тиче Конкурса за доделу средстава за развој сеоског туризма, дошло је до неких модификација у циљу побољшања самог конкурса и бољег разумевања истог од стране лица која конкуришу а и саме комисије. Док је једна од битних тачака била и

расправа о згради старог Суда, а чијег дела је власник општина.

На наставку седнице било је речи и о Извештају локалне пореске администрације. Главна тема било је повећање коефицијента за обрачун пореза, што је према закључку већа коректно. Тренутно, средства добијена наплатом пореза представљају 5% од укупног буџета општине. Према закључку већа, коефицијент се ове године неће повећавати. Оно што је важно истаћи јесте да ће се спровести кампања за пријаву имовине где ће се роком одредити време у току ког ће грађани моћи без последица да пријаве своју имовину. То ће бити најзначајнија делатност којој ће се придавати највећа пажња у наредном периоду како би се дошло до реалног стања и утврђивања тачног броја пореских обвезника. Такође, поведена је и расправа о отпису дугова, што је, према мишљењу неких, обиман и мукотрпан посао, а потребни су и кадрови посебних компетенција. До сада је извршено 37 принудних наплата, односно блокада рачуна правним лицима, а ради се на томе да се успостави систем који би дозволио и блокаду рачуна физичким лицима.

Најављена је нова систематизација радних места у Општинској управи и другим институцијама, због промена које се тичу квалификација запослених. У погледу средстава која су издвојена за обуку кадрова у здравству, део који је неискоришћен биће пребачен ЗУ Ужице, јер је, према закључку, њима потребнији.

Поводом конкурса који се тиче средстава која пољопривредници добијају за набавку механизације, није било жалби, а четири лица су одбијена. Такође, у ову сврху прерасподелом су додата средства, па је укупно за овај конкурс издвојено 22 милиона.

Што се тиче безбедности у саобраћају, именовани су нови чланови савета, који ће одговарати директно Агенцији за безбедност у саобраћају.

Једна од тачака је била и путна инфраструктура, где је најављена адаптација 300 m пута према археолошком локалитету у Хргима, што је инвестиција вредна 2,5 милиона динара.

Верница Кијановић

Radna prava u Srbiji VELIKI BROJ RADNIKA JOŠ PRIMA ZARADU „NA RUKE“

Veliki broj radnika prima zaradu „na ruke“, a prijavljeno je na minimalnu zaradu. Poslodavci bivaju oslobođeni plaćanja poreza, a zaposlenima se ne obezbeđuju adekvatne visine doprinosa po osnovu obaveznog socijalnog osiguranja. Ovakva „igra u krug“ koja se nastavlja iz godine u godinu ukazuje samo da se lošim praksama ne staje na put. Prema stavu Evropske komisije Srbija je umereno pripremljena u oblasti socijalne politike i zapošljavanja, navodi se u izveštaju Fondacije Centar za demokratiju

Za samu ocenu radnih i socijalnih prava kao i funkcionisanja tržišta rada u Republici Srbiji značajan je Izveštaj Evropske komisije, koji je objavljen u novembru prošle godine. Prema stavu Evropske komisije Srbija je umereno pripremljena u oblasti socijalne politike i zapošljavanja. Pre svega, pohvaljen je izvestan napredak u vezi sa preporukama usvajanjem novog Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu, koji je delimično usklađen sa pravnim tekovinama Evropske unije. U pogledu radnog zakonodavstva, ponovo se navodi da izmene Zakona o radu iz 2014. godine nisu u potpunosti u skladu sa tekovinama Evropske unije. Negativni aspekti su izraženi kroz znatan broj migracija iz Srbije i stalni pad broja stanovnika koji nastavlja da opterećuje ponudu radne snage. Pozitivna strana jeste smanjena stopa nezaposlenosti. Konstatovano je da je poposko opterećenje i dalje nesrazmerno visoko za ljude sa niskim platama i samim tim pogoršava radno siromaštvo.

Ono što posebno zabrinjava jeste trend isplate minimalne zarade protivno odredbama Zakona o radu koje utvrđuju uslove pod kojima se minimalna zarada može isplaćivati. Takođe, problem je i to što RZS ne iznosi podatak o broju lica u Srbiji koji prima minimalnu zaradu, zbog čega se najčešće pominje podatak o 350.000 ljudi koji je još u 2021. godini bio zastareo. Takođe, opšti je utisak da povećanje minimalne cene rada i dalje ne ide u pravcu omogućavanja dostojanstvenog života, posebno imajući u vidu inflaciju koja je pogodila svet. Veliki broj radnika prima zaradu „na ruke“, a prijavljeno je na minimalnu zaradu. Poslodavci bivaju oslobođeni plaćanja poreza, a zaposlenima se ne obezbeđuju adekvatne visine doprinosa po osnovu obaveznog socijalnog osiguranja. Ovakva „igra u krug“ koja se nastavlja

iz godine u godinu ukazuje samo da se lošim praksama ne staje na put, a da država „ostaje slepa“ na polju još jednog problema u oblasti u rada. Prema nezvaničnim podacima koje je ministar finansija objavio za javnost, u Republici Srbiji je 250.000 zaposlenih koji primaju minimalnu zaradu. Iako je porast minimalne zarade zabeležen u 2023. godini, dostignuti iznos i dalje nije dovoljan da obezbedi licima koja primaju minimalnu zaradu život u skladu sa vrednošću troškova života, odnosno potrošačke korpe. Sve je realniji utisak da zaradama koje ostvaruje veliki broj radnika u Srbiji, odnosno onaj broj koji radi za minimalnu zaradu, jedva preživljava. Da ovakav stav nije bez dokaza govore podaci prema kojima prosečna mesečna plata u Srbiji ne pokriva prosečnu potrošačku korpu. Naime, prema podacima RZS, za prosečnu potrošačku korpu potrebno je 853 EUR, dok prosečna plata iznosi 730 EUR, govore podaci iz novembra prošle godine.

MANIPULIŠE LI SE „ZABRANOM ZAPOŠLJAVANJA“

Broj stranih radnika u Srbiji poslednjih godina stalno se povećava i od početka 2023. godine prema najnovijim podacima Ministarstva za rad i zapošljavanje, filijale Nacionalne službe za zapošljavanje, ukupno su izdale 50.397 dozvola za rad stranim državljanima u Srbiji. Od tog broja, 9.525 su žene. Najviše radnih dozvola je izdato državljanima Ruske Federacije (19.645 radnih dozvola), Kine (10.198), Turske (4.946), Indije (4.914) i Nepala (1.074), ali nema podataka na kojim su poslovima najviše angažovani. Povećan broj stranih radnika u Srbiji poslednjih godina uzrokovan je spoljnim faktorima, ali i olakšicama

koje su usledile nakon izmene zakona koje se odnose na položaj stranih radnika u Republici Srbiji. Evidentno je da u Srbiji nastala potreba za uvozom stranih radnika u deficitarnim sektorima (građevinarstvo, gde su neophodni zidari, stolari, varioci, pomoćni građevinski radnici, ali i u ugostiteljstvu, poljoprivredi i javnom prevozu). Evropska komisija insistira na izmeni Zakona o radu, međutim i u 2023. godini nije bilo pomaka u tom pravcu.

U vreme pisanja ovog Izveštaja, Republika Srbija se već više od decenije nalazi u dvostrukoj povredi prava na rad. Prvo, regulišući rad van radnog odnosa na način kojim se velikom broju lica uskraćuju prava iz radnog odnosa. Drugo, poslednjim izmenama Zakona o budžetskom sistemu, od 1. januara 2021. godine do 31. decembra 2026. godine korisnicima javnih sredstava dozvoljeno je da bez posebnih dozvola i saglasnosti u tekućoj kalendarskoj godini prime u radni odnos na neodređeno vreme i radni odnos na određeno vreme u svojstvu pripravnika do 70% ukupnog broja lica kojima je prestao radni odnos na neodređeno vreme po bilo kom osnovu u prethodnoj kalendarskoj godini (umanjen za broj novozaposlenih na neodređeno vreme i određeno vreme u svojstvu pripravnika u toj kalendarskoj godini), dok o prijemu novozaposlenih na neodređeno vreme i određeno vreme u svojstvu pripravnika iznad tog procenta odlučuje telo Vlade, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstva. Na ovaj način kontrolisano zapošljavanje u javnom sektoru produžava se za još tri godine. Ova zabrana, koja predstavlja svojevrsno ograničavanje prava na radu, uvedena je prvi put u decembru 2013. godine i imalo je za cilj da donese brze budžetske uštede i smanji broj zaposlenih u javnom sektoru. Prvobitni planovi predviđali su da zabrana traje dve godine, a ušlo se u jedanaestu godinu. Posledice su, između ostalog, potkapacitetne institucije, kao što su poreska uprava, inspektorati i sve javne

službe, među kojima je i zdravstvo. Implementacija predložene mere došla je vrlo proizvoljno, bez sistematskih, argumentovanih i pouzdanih izveštaja i objektivnih analiza o pozitivnim, odnosno, negativnim posledicama ove odluke. Umesto toga, država je na vrlo centralizovan način „širo otvorila vrata“ partijskom zapošljavanju u javnom sektoru, a sve pod izgovorom „brige o budžetu i javnim finansijama.“ Država u prethodnom periodu nije uspevala da stvori operativne preduslove da pređe na decentralizovan sistem upravljanja kadrovima, te će se i dalje oslanjati na ovu meru kontrolisanog zapošljavanja koja je već ostavila trajne negativne posledice na kvalitet rada važnih segmenata državnog sektora.

Prema izveštaju Globalnog indeksa radnih prava za 2023. godinu Srbija nije značajno napredovala. Tako, Srbija se našla u četvrtoj grupi država u delu koji se odnosi na ocenjivanje i rangiranje država prema stepenu poštovanja kolektivnih prava radnika, što je izuzetno loš rezultat. To je kategorija rezervisana za države u kojima postoji sistematsko kršenje prava radnika – kako u privatnom sektoru, tako i u javnom. Međutim, ovu kategoriju karakterišu i dve druge odlike: „da država ne čini ništa, ili ne čini dovoljno, da ne dođe do kršenja prava radnika kao i da kršenja sankcioniše; da država svojim zakonima i politikama dovodi do pogoršanja uslova za ostvarivanje prava radnika i time ugrožava ostvarivanje osnovnih ekonomskih ljudskih prava“, zbog čega je jasno da stepen ostvarenja i poštovanja prava na kolektivno pregovaranje u Srbiji nije na zavidnom nivou. Posebno je izdvojena neaktivnost u pogledu usvajanja novog Zakona o štrajku koji je izostao i u 2023. godini. U pogledu samog instituta štrajka, odnosno prava na štrajk potrebno je naglasiti da i pored svih upozorenja, najava i razgovora koji su prethodili novi zakon ni do 2023. godine nije usvojen, što je istaknuto i u Izveštaju Evropske komisije. Stoga, i dalje vredi osloniti se na shvatanja Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava, koji je u zaključcima sa sednice održane u aprilu 2022. godine izrazio zabrinutost u pogledu odredaba važećeg Zakona o štrajku koje se odnose na minimum službe, koje ograničavaju pravo na štrajk širokom krugu radnika. Komitet preporučuje da Republika Srbija izmeni Zakon o štrajku u skladu sa svojim obavezama.

I. Hadžagić

Priboj UHAPŠEN UBICA ALIJA BALIJAGIĆ

Alija Balijagić (65), osumnjičeni za dvostruko ubistvo u Crnoj Gori, za kojim se tragalo više od 25 dana, juče je uhapšen nedaleko od Priboja. „Oko 3:05 sati, u selu Pribojska Goleša, pripadnici SAJ-a, uz sadejstvo svih drugih policijskih snaga, uhapsili su Aliju Balijagića. Zatečen je u jednoj kući za koju smo imali informacije da povremeno tu dolazi. Uhaćen je na spavanju, nije pružao otpor. Hapšenje je obavljeno na veoma nepristupačnom terenu po snegu od 40 cm. Lice se dovodi u PU Prijepolje“ stoji u saopštenju MUP-a.

L.P.

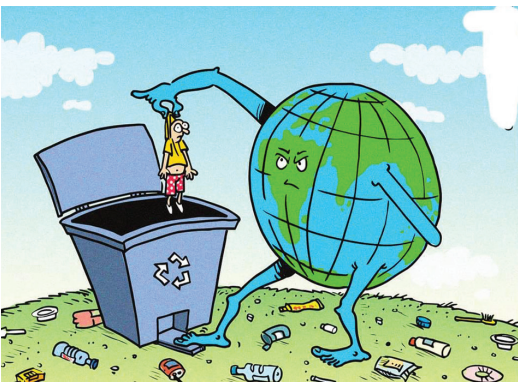
„ДА ОДРЖИВО БУДЕ ИЗДРЖИВО“

Овај пројекат је суфинансиран из Буџета Републике Србије-Министарства информисања и телекомуникација. Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је доделио средства.

КАДА ЋЕМО СЕКЕЛТОВАТИ И РЕЦИКЛИРАТИ ОТПАД?

Пријеполем још „владају“ метални контејнери, ни назнаке било каквом плану селектовања отпада или изградњи spremника, посуда у које би се селективно бацао комунални отпад, пре свега органски. А, ето, Спалионица отпада која греје град, може бити и уметничко дело. Каснимо ли пола века?

Пријеполе стрпљиво већ две деценије чека на санитарну депонију која ће омогућити да се на адекватан и савремен начин реши питање одагања отпада, што ће утицати и на заштиту животне средине, на квалитет ваздуха и пољопривреде али и здравља људи. Још увек се смеће не селектује, још увек су отворени, по здравље опасни контејнери по центру града, одмах испод прозора кућа и станова, још увек су дивље депоније присутне и број им се не смањује, упркос улагањима у њихово санирање, још увек се меша комунални отпад са свим осталим, кабастим, грађевинским али и животињским. Просвећеност грађана је на најнижем нивоу кад је реч о јавној хигијени и односу према отпаду, а количина смећа, уз савремени начин живота, све је већа. Искуства из Златиборског округа, суседних градова или неких градова који су прилично давно решили све те проблеме, указују да се може и мора и што пре решавати проблем контејнера, односно централних места за заједнички, селектовани отпад али и решити питање посуда за смеће. Пре десетак година Пријеполе је било међу градовима који су били обухваћени разним еколошким пројектима, па је тако добило и прве контејнере у боји, који би служили за селектовање отпада. Постављени су на тек неколико локација и одмах је слика града као урбаног простора изгледала другачије. Али то је трајало кратко.

КАКО ТО РАДЕ ДРУГИ

Директор компаније „Хидроинжењеринг“ инжењер Борис Савник са сарадницима организовао је посету пре 8 година Словен Градецу и Храстнику где се налазе трансфер станице, односно центри са одлагање и прераду отпада, уз стручно вођење инжењера Михе Кордиша који је и

пројектовао овакве центре и који је до детаља упознао пријеполску делегацију са сваким сегментом процеса прикупљања, селектовања, балирања и компостирања комуналног отпада на постројењу. Цео технолошки процес захтева, осим адекватне опреме и возила и минималан број радника који би обављали овај посао којим се као коначан исход сам отпад своди на свега 25 одсто од укупно прикупљеног. У Храстнику, где у трансфер центар долази смеће са простора неколико општина, сваког сата се довози 5 тона смећа што значи да се прерађује око 80 тона дневно, док су пријеполске количине упола мање. У Словен Градецу је реч о комплексу хала Регионалног центра за збрињавање отпада за 12 општина где живи 76.000 људи. Импресивно је било видети како је простор култивисан, како изгледа компјутеризован систем и како је санирана претходна депонија која се није много разликовала од сметлишта. Овде се прикупило око 19.000 тона отпада годишње, који се селектује, одваја се мокри од сухог и сортира, балира, сепарира у фракције. На постројењу у неколико посебних наменских хала, величине мале индустријске зоне, запослено је само 13 радника. Од рециклираног отпада праве се разни употребни предмети, а ми смо на поклон добили кућне еко папуче. Све личи на један изванредно сређени парк. Искуства у неким другим срединама такође су све прихvatљивија и могу послужити за идеје. Тим пре што многе земље Европске уније имају у својим буџетима посебно планирана средства за унапређење и заштиту животне средине као помоћ другим земљама. Да је то тако указује и пример Шведске.

Стална конференција градова и општина (СКГО) удружила је била снаге са Владом Шведске како би унапредила еколошку будућност у Србији кроз пројекат „Одрживе и инклузивне услуге на локалном нивоу“, који се реализовао у Ужицу и Новој Вароши са циљем оснаживања локалних заједница у управљању отпадом, укључујући увођење или побољшање система примарне селекције отпада. Испитивање задовољства корисника комуналних услуга, спроведено током маја и јуна

2023. године, открило је да су грађани вољни да селектују отпад, али наилазе на изазове као што су одлагање кабастог отпада, време и место пражњења контејнера и недостатак канти за раздвајање отпада. У плану је замена бучних металних контејнера са пластичним како би се смањила бука у средиштима урбаних средина. Пријеполе „касни“ са укључивањем у овакве пројекте, касни са едукацијом грађана, касни са трасирањем пута ка селектовању отпада. Током 2024. године постављене су камере на неким „ударним“ јавним површинама која су постала сметлишта за сваку врсту отпада уз возове металних похабаних контејнера. Још нема информација какви су ефекти. Судећи по „сликама са терена“ није се много променило. Рекосмо да многи градови и у Србији и у пријеполском „комшилуку“ имају контејнере који више личе на неке „жардињере“, а у неким градовима то су врло духовито решени „објекти“. Један од све присутнијих модела решавања проблема контејнера који „руже“ град су spremници испод јавних површина. У граду у једној суседној држави (са скоро истим бројем становника као Пријеполе) становницима су управо поделили кључеве или картице за откључавање spremника на које су постављени „отпадомери“. Они су уграђени на spremнике од 1100 литара и полуподземне spremнике за мешани комунални отпад за више стамбених зграда на подручју града. „Отпадомер“ је уређај који евидентира одлагање отпада за сваког корисника засебно, што значи да су свака картица или кључ кодирани и придружени у систему сваком кориснику. Тако ће се контролисати и обрачунавати цене за количину преданог мешаног комуналног отпада за сваког појединог корисника. Неопходна је едукације грађана како би се допринело да свеки грађанин, од вртићког узраста, буде свестан својих права али и обавеза кад је реч о јавном простору и заједничким добрима, а на првом месту је однос према јавној хигијени који је сада на најнижем нивоу. Указујући на примере добре праксе, „Полимље“ и кроз овај пројекат као што је чинило претходних деценија, указује како је неопходно паралелно са изградњом Трансфер станице „Бањица“, становништво обучавати

да селектује отпад. Ништа се не чини. Изостао је акциони план на новоу локалне самоуправе кад је реч о заштити животне средине и комуналној хигијени, односно односу према отпаду, у складу са акционим планом који доноси и Влада Србије. Међутим, одлагање овог најозбиљнијег локалног посла биће присутно и даље јер се за сада одлаже и цела идеја везана за Трансфер станицу, а иде се у правцу изградње сасвим нове Регионалне санитарне депоније за четири општине. Дакле, све ово до сада, креће поново, а то „поново“ указује да се неће решити озбиљно угрожавање животне средине у пријеполској општини. А како то годинама раде они који су навикли да селектују отпад? Немци имају свој начин да убеди људе да селектују отпад, који ће се даље рециклирати или претварати у енергију. Они који не буду поштовали нова правила о одлагању отпада мораће да плате 2.500 евра. Органски отпад је одлична ствар из много разлога. Може се користити као компост у пољопривреди, за производњу енергије у биогаз постројењима, побољшава структуру тла. Али добијање доброг органског отпада је тешко ако се сви не придржавају правила за одлагање отпада. Да би се ово што боље контролисало, од 1. маја 2025. године у Немачкој ће важити сасвим јасне казне. За комуналне преступе, рецимо у Бечу, казна износи од 1000 до 2000 евра. Не можемо се поредити? Наравно да не. Наиме, Спалионица отпада у Бечу постоји већ деценијама и захваљујући њој трећина становника Беча има обезбеђену топлотну енергију. Но, Спалионица је и уметничко дело. Уметник Ф.Хундертвасер је осликао фасаду топлане и интестирао на томе да буде све еколошки прихvatљиво. Необични уметник се чак и одрекао хонорара, а његова визија је била хармонична симбиоза технологије, екологије и уметности. Спалионица је 1992. године постала један од препознатљивих знаменитости града, а једна је и од најчешће фотографираних – управо због мозаичне фасаде, златне кугле на димњаку, валовитих линија и зеленог крова.

Индира Хаџагић

Штрајк просветара

ШКОЛЕ НИСУ ЈЕДИНСТВЕНЕ

Током ове недеље штрајк у школама које припадају и Школској управи Ужице. У пријеполској општини у свим школама настава је скраћена на 30 минута, осим у ОШ „Светозар Марковић“ и „Бошко Буха“.

Штрајк, организован у школама широм Србије, уследио је због незадовољства репрезентативних синдиката понудом Владе Србије да плате од јануара буду повећане за 11 одсто. Просветни радници незадовољство су исказали и протестом испред Дома Народне скупштине у Београду.

Просветни радници настављају са зонским штрајком у борби за побољшање материјалног и професионалног положаја. Овај облик штрајка подразумева скраћивање наставних часова на 30 минута, при чему се сваке недеље штрајк организује у другим школама и градовима.

Током ове недеље, штрајк ће се одржати у школама које припадају школским управама у Ужицу, Чачку, Краљеву и Крагујевцу. Организатори штрајка истичу да је циљ акције скретање пажње јавности и надлежних институција на лоше услове рада у просвети, као и на недовољне зараде које не прате раст трошкова живота. У свим пријеполским средњим школама и већини основних школа часови су скраћени на 30 минута. Пошто ОШ „Бошко Буха“ нема синдикалну организацију, настава се одвија редовно, а комбиновано се изводи у ОШ „Светозар Марковић“.

Просветни синдикати апелују на надлежне да што пре започну дијалог и пронађу решење које би допринело побољшању положаја запослених у образовном систему.

Разлози за штрајк

Влада Србије понудила је повећање плата од 11 одсто свим запосленима у систему образовања од 1. јануара 2025. године, као и једнократну новчану помоћ од 15.000 динара до 9. јануара. Такође је најављено повећање накнаде за разредно старешинство за један одсто. Међутим, репрезентативни синдикати одбили су ову понуду, истичући да је Влада прошле године дала писмено обећање да ће плате просветних радника од почетка ове школске године бити изједначене са републичким просеком. Сматрају да је повећање од 11 одсто „недостойно професије“ и организовали су протест под слоганом: „И наше породице заслужују достојанство! Државо, требају ли ти школе?“

„Бели штрајк“ у школама

Према подацима Независног синдиката просветних радника Србије, незадовољство у сектору образовања изражава се и кроз „бели штрајк“. Више од 10.000 наставника у основним и средњим школама широм Србије тренутно свим ученицима уписује само оцене „одличан (5)“. Док се штрајк наставља, јасно је да јединство међу просветарима у Пријеполу није постигнуто, што додатно отежава постизање циљева синдиката и решавање нагомиланих проблема у образовном систему.

А.П.

Безбедност у саобраћају

ЕДУКАЦИЈА ЗА СВЕ

Општина Пријеполје је у сарадњи са саветом за координацију послова безбедности саобраћаја организовала ову едукацију као део свеобухватне кампање за подизање свести и заштите најугроженијих учесника у саобраћају.

Одржана је едукација за све старосне групе, па су тако одржане едукације учесника у ОШ „Владимир Перих Валтер“ и ОШ „Милосав Стковић“, затим едукација старијих лица у малој сали Дома културе, едукација младих у Пријеполској гимназији и на крају едукација родитеља о правилној употреби дечијих ауто-седишта такође у малој сали Дома културе.

У основним школама су децу учили како правилно прећи пешачки прелаз о сигнализацији и путевима, а гимназијалце су упутили како да буду безбеднији у саобраћају како као пешаци тако и као возачи. У малој сали Дома културе су и старије особе упутили како да буду безбеднији у саобраћају, а касније су родитељима појаснили како правилно да монтирају дечија седишта у аутомобил и такође је додељено 50 ауто седишта за децу тежине од 9 до 36 килограма, а општина ће до краја године одредити још два милиона динара тако да ће сви родитељи који након овога поднели захтев за добијање седишта такође добити своје.

А.П.

ТО Пријеполје представила нови програм развоја туризма за период 2024–2029.

КЛЈУЧНА ЈЕ ИНФРАСТРУКТУРА

Турistiчка организација Пријеполје изradила је Program развоја туризма за период од 2024. до 2029. године, чиме је настављен strateшки приступ unapređenju туристичког сектора општине. Директор ТО Пријеполје, Петар Василјевић, istakao је значај овог документа, ocenivši га као ključni alat за будући развој туризма у општини.

“Ovaj program, izraden u saradnji s Regionalnom razvojnom agencijom i drugim učesnicima, jedan je od najvažnijih dokumenata za našu opštinu. Program se oslanja na zakonsku regulativu i 12 pravnih akata na republičkom, regionalnom i lokalnom nivou, te definiše realne ciljeve i korake za dostizanje željenog nivoa razvoja turizma” rekao je direktor TO Prijepolje Petar Vasiljević.

Fokus na ključne lokalitete i infrastrukturu

“Program obuhvata unapređenje infrastrukture kod poznatih turističkih lokaliteta, poput manastira, znamenitih džamija, vodopada u Sopotnici, Jabuke i Kamene Gore, kao i reke Lim, koja će biti u fokusu daljih ulaganja. Posebna pažnja posvećena je i istraživanju Kurtove jame I srednjovekovnog groblja stecci u Hrtima, koje su pod zaštitom UNESCO-a.

Naš cilj je da kroz ovaj dokument konkuriramo za sredstva kod resornih ministarstava, lokalne samouprave i nevladinih organizacija. Uspeh programa zavisi od saradnje s nadležnim institucijama i unapređenja lokalne infrastrukture, koja je ključ razvoja turizma “ dodao je Vasiljević.

Istakao je I da su rezultati u turizmu već vidljivi. Zahvaljujući merama subvencionisanja, povećan je broj noćenja, dok su kapaciteti prošireni kroz otvaranje novih i jačanje postojećih smeštajnih objekata. Vasiljević o uspehu u Leskovcu i planovima TO Prijepolje Direktor se osvrnuo se na nedavno učešće na takmičenju u Leskovcu, gde je ova organizacija osvojila značajne nagrade, kao i na planove za buduće aktivnosti.

“Takmičenje za izbor turističkih publikacija i suvenira u Leskovcu jedno je od najpoznatijih takmičenja te vrste u Srbiji, uz „Kofer slova“ u Kruševcu. Na njemu učestvuje preko 40 lokalnih turističkih organizacija iz cele zemlje. Ove godine smo osvojili dva druga mesta – za turistički vodič u kategoriji publikacija preko 50 strana i za turističku razglednicu. Na to smo izuzetno ponosni jer potvrđuje kvalitet našeg rada i proizvoda koje nudimo tržištu” istakao je Vasiljević.

Posebno je naglasio da su svi promotivni materijali pripremljeni sopstvenim sredstvima i resursima.

“Nismo koristili sredstva drugih ustanova ili organizacija, već smo ove aktivnosti realizovali zahvaljujući angažovanju naših zaposlenih. To dokazuje da je naš tim sposoban da stvori kvalitetne i prepoznatljive proizvode za promociju turističkih potencijala Prijepolja” dodao je.

ТО Пријеполје била је једна од четри туристичке организације из регије која је учествовала на овом такмиčenju, уз Иванјичу, Драгачево и Чаџак.

“Naš nastup u Leskovcu bio je primечен, što nam je omogućilo da uspostavimo kontakte s kolegama iz istočne i južne Srbije. Na ovakvim događajima razmenjujemo iskustva i usvajamo dobre prakse koje su značajne za dalji rad” izjavio je.

Успешна прошлост и будуће активности ТО Пријеполје већ је преpoznata на оваквим манифестацијама – прошле

године osvojili su prvo mesto za najbolji veb sajt na „Koferu slova“ u Kruševcu, kao i za kolekciju fotografija na takmičenju u Leskovcu.

У narednom periodu, ТО Пријеполје planira intenzivnu promociju svojih

potencijala. Од 28. до 30. новембра представити туристичку понуду општине на Међународном сајму туризма у Новом Саду, а од 4. до 6. децембра учествоваће на туристичкој конференцији Регије Западна Србија у Иванјичи.

“Konferencija u Ivanjici biće prilika za razmenu iskustava ne samo s kolegama iz turizma već i s predstavnicima drugih grana koje gravitiraju ka turizmu, poput gastronomije, ugostiteljstva, marketinških agencija i međunarodnih organizacija. Očekujemo konkretne ideje za projekte koji će doprineti daljem razvoju turizma u Prijepolju” zaključio je Vasiljević.

Anja Puzović

Могу ли просечна пензија, минимална корпа и зарада да буду на истом нивоу?

ПЕНЗИОНЕРИ (УВЕК)ИМАЈУ РАЗУМЕВАЊА

Од 2012. до 2023. године при надлежности су номинално расле 62,34 одсто, а инфлација је у истом периоду износила 62 процента

Пензионери имају разумевања за све тешкоће у којима се Србија налази и искушења која је у будућности очекују. Подржавају владу у напорима које чини да оствари свеопшти напредак, али сматрају да има простора да се уз све тешкоће побољша материјални положај пензионера. И то тако што би у најкраћем року – просечна пензија, минимална потрошачка корпа и минимална зарада биле у истом нивоу, а то није много, каже мр Милан Грујић, председник Удружења синдиката пензионера Србије, истичући да би било добро да се престане с праксом усклађивања пензија једном годишње јер инфлација поједе највећи део тог повећања.

Просечна бруто зарада за јул ове године износила је 135.195 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса износила 97.835 динара, објавио је јуче Републички завод за статистику (РЗС). Раст бруто зарада у периоду јануар-јул 2024. године у односу на исти период прошле године износио је 15,1 одсто номинално, односно 9,7 одсто реално, док је просечна нето зарада већа за 15 одсто номинално, односно 9,6 одсто реално.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечна бруто зарада за јул ове године номинално је већа за 16,9 одсто, а реално за 12,1 одсто, док је просечна нето зарада номинално већа за 16,8 одсто, односно 12 одсто реално. Медијална нето зарада за јул 2024. године износила је 76.000 динара, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до ове

суме. Истовремено, узимајући ове податке у обзир, статистика потврђује да је учешће просечне пензије без пореза и доприноса у просечној заради за све категорије пензионера у јулу била испод 50 одсто – 47,7. За запослене је 50,5, самосталне делатности – 44,5 и пољопривреднике 20,7 процената. – У периоду од 2012. до 2023. године

пензије су номинално расле 62,34 одсто, а раст потрошачких цена (инфлације) у истом периоду износио је 62 процената, што упућује на закључак да су пензије у посматраном периоду реално порасле за само 0,24 одсто. Ако се упореди раст пензија са растом трошкова хране (88,53 процената) у истом периоду, пензије су реално 16 одсто мање од раста трошкова хране – истиче Грујић.

Он каже да би ситуација била другачија да се од 2020–2023. године не смањују учешће доприноса за Фонд ПИО на терет послодаваца

за два одсто у циљу стимулисања и поспешивања привредних активности предузетничког сектора.

– Подржавамо став стимулисања предузетништва из других извора (пореза), а не на рачун пензијског доприноса. До 2019. године стопе доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на терет радника је била 14 одсто, а послодаваца 12.

Смањењем оптерећења издвајања на терет послодаваца у периоду 2020–2023. године за два одсто буџет Фонда ПИО у посматраном периоду реално је ускраћен за 461,5 милиона евра, а да при томе уопште није било умањења доприноса на терет послодаваца.

Да до смањења није дошло, у буџету би било 948 милиона евра више новца, што би омогућило приближавање просечне пензије до половине просечне зараде у овом тренутку – каже он.

Статистика Фонда ПИО за јули ове године показује да узимајући у обзир све категорије пензионера – 1,65 милиона њих, највише има оних са са примањима од 60.000 до 80.000 динара 216.702, у стопу их прате они чија је пензија мања од најниже пензије – 207.752 пензионера. Примања до 10.000 динара има – 62.354 пензионера, од 10.000 до 15.000 – 37.323, а од 15.000 до 19.600 149.350 најстаријих.

Примања од 15.000 до 19.600 динара

има 149.350 пензионера, између 30.000 и 40.000 динара – 133.218 најстаријих. С пензијом већом од 100.000 динара су 85.742 пензионера у Србији.

Оно на чему инсистирају пензионерска удружења јесте, пре свега, измена Закона о ПИО са циљем да се озакони право брачном другу на наследство дела пензије до 30 одсто од пензије брачног друга као додатак на личну пензију, након преминулог брачног партнера по узору на Хрватску.

Препорука надлежнима је и да се допуни посебно законско уређивање области заштите пензионера у поступцима пленидбом имовине од стране јавних извршитеља, и то за стара лица чија је пензија нижа од просечне. За ову категорију пензионера цена трошкова јавних извршитеља мора бити нижа за 60 процената од других грађана јер је висина просечне пензије за толико нижа од просечне зараде.

Удружења пензионера инсистирају и на социјалној прерасподели средстава како би се помогло најугроженијима, а то је да најнижа пензија која се креће од 19.644 до 24.987 динара буде 65 одсто од просечне зараде, а они који немају никаква примања да имају бар 65 одсто од најниже пензије.

Приредио ЛП (извор „Политика“)

У Србији

СВАКИ ТРЕЋИ УЧЕНИК ДИГИТАЛНО НЕПИСМЕН

Наша држава се налази у групи образовних система са слабијим резултатима на скали рачунарске и информационе писмености.

Око једне трећине ученика у Србији налази се испод првог нивоа рачунарске и информационе писмености. Прецизније, трећина наших ђака дигитално је неписмена, то јест не додаје до првог од четири нивоа скале којом се мере ученичка постигнућа на Међународном испитивању рачунарске и информационе писмености. Ово истраживање је код нас, као велика новина у систему, први пут реализовано прошле године. Резултати су објављени 13. новембра. У овој студији укупно је учествовало 132.889 ученика осмог разреда, што значи углавном четрнаестогодишњаци, више од 60.000 наставника из 5.299 школа и 35 образовних система земаља учесница. У Србији истраживање је спроведено у 154 школе, а узорак испитаника

чинио је 3.125 осмака и 2.224 на-ставника. У нашој земљи се око једне трећине ученика налази испод првог нивоа рачунарске и информационе писмености, друга трећина се налази на првом нивоу, док је остатак ученика распоређен тако да се једна трећина налази на другом а само пет процената ученика се налази на трећем нивоу. Чак 67 одсто ученика у Србији постиже постигнуће које је ниже од другог нивоа рачунарске и информационе писмености, што представља низак ниво самосталности у извршавању основних задатака и низак ниво критичког погледа на коришћење информација из различитих извора – закључак је стручњака Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, који су код нас реализовали истраживање. За ученике који нису достигли други ниво рачунарске и информационе писмености, а то је код нас поменутих више од две трећине, наши стручњаци указују да ти ђаци немају задовољавајуће дигиталне компетенције потребне за ефикасно, ефективно и сигурно коришћење дигиталних технологија

у школи и ван ње. Други ниво рачунарске и информационе писмености, како су објаснили, сматра се минималним стандардом за ефикасно коришћење дигиталних алата у образовању и за омогућавање појединцима да доносе информисане одлуке у дигиталној ери. Суорова је истина да међу ученицима који су достигли четврти и најнапреднији ниво рачунарске и информационе писмености нема ниједног из Србије. Појашњено је да ђаци који постижу резултате на четвртном нивоу заправо показују највиши степен коришћења поузданих података, вредновањем корисности и кредибилности информација на основу садржаја и извора одакле потичу. У Републици Србији просечно постигнуће на скали рачунарске и информационе писмености износи 443 поена, док је просечан резултат у осталим земљама 476 поена. Постигнућа ученика у Србији су нижа за 33 поена и ова разлика је статистички значајна кажу стручњаци који су радили ово истраживање. Објаснили су и да је осим наше државе још девет образовних система испод међународног просека овог истраживања, а да су резултати ученика из Србије, који јесу на зачелу „ранг-листе“, на нивоу постигнућа

вршњака из Уругваја и Босне и Херцеговине, бољи од само пет образовних система, а лошији од преосталих 25 земаља учесница истраживања. У односу на највиши резултат који је у истраживању постигла Република Кореја (540), заостатак Србије је преко 100 поена, а заостатак у односу на Чешку (525), као европски образовни систем са најбољим резултатима, износи 82 поена. Према томе, у односу на целокупно међународно учешће, Србија се налази у групи образовних система са слабијим резултатима на скали рачунарске и информационе писмености. Када се упореде постигнућа ученика из Србије са постигнућима њихових вршњака из референтних образовних система, уочава се да ученици из Словеније, Хрватске, Словачке и Чешке Републике имају значајно виша постигнућа у поређењу са Србијом, али и са просеком истраживања. Ово истраживање се иначе спроводи од 2013. године у петогодишњим циклусима, што значи да су до сада реализована три оваква испитивања. Наша држава први пут је учествовала у овом истраживању са намером да се пронађе одговор на питање колико су наши ученици данас заиста спремни за живот у све дигитализованом свету, како се наводи у нашем званичном националном извештају који је објавио Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Приредила А.П.

U BRODAREVU IZGRADNJA NOVOG SPORTSKOG TERENA

Ekipa Brodareva je pobedila na seoskim sportskim igrama, a nagrada za to je izgradnja rukometnog terena, tim povodom u posetu opštini Prijepolje došli su Davor Štefanek, predsednik Sportskog saveza Srbije, Goran Marinković, generalni sekretar Sportskog saveza Srbije, Jelena Jocić, predstavница Meridian fondacije sa kolegom, Saida Mujezinović, kapiten ekipe Brodarevo i Luka Šuljagić, sekretar sportskog saveza Prijepolja.

„Jedan od zajedničkih projekata seoske sportske igre, sponzori smo ovih igara i tu smo zato što smo u poseti pobednicima ovogodišnjih igara i njima ćemo donirati rukometni sportski teren koji će biti izgrađen u Brodarevu a Domu zdravlja Brodarevo smo odredili donaciju od hiljadu eura, odakle je i pobednička ekipa.“ kaže Jelena Jocić, iz Meridian Fonacije koja je zajedno sa Meridian bet kompanijom ponosni partner sportskog saveza Srbije. Obratio se i Davor Štefanek, predsednik Sportskog saveza Srbije: „Zahvaljujem se predsedniku opštine i ljudima iz Prijepolja što su nas ugostili, zahvaljujem se i Meridian fondaciji jer podržava sve akcije Sportskog saveza Srbije a jedna od njih je i ove seoske sportske igre, ove su šeste po redu, i Brodarevo je odnelo pobjedu, čestitamo i njima. Sportski savez Prijepolja se trudi da je u svaku našu akciju uključen i pohvale za njih, zaslužena je pobjeda, i

nadamo se da će dolaziti i na sledeće igre bez obrzira na to što su bili prvi. Ponosan sam na ovaj projekat, jer smo uspeali da pokrenemo ljude i u manjim sredinama, preko 40 opština se prijavljuju na seoske sportske igre.“ Predsednik opštine Drago Popadić kaže da se vidi iskorak u sportu što se tiče naše opštine i da napredujemo u svim igrama i sportovima, na sportskoj upravi je da poboljša sportsku infrastrukturu što i radimo. Velika zahvalnost Meridian fondaciji na donaciji i za Dom zdravlja i za teren a dobili smo i table za izdvojena odeljenja osnovnih škola. Kaže da se ne zna tačna lokacija za izgradnju terena, imaju dve, tri lokacije koje se uzimaju u obzir a opština će izaći u susret što se tiče dozvola i odobrenja. Rok za izgradnju terena će biti definisan javnom nabavkom.

A.P.

Спорт

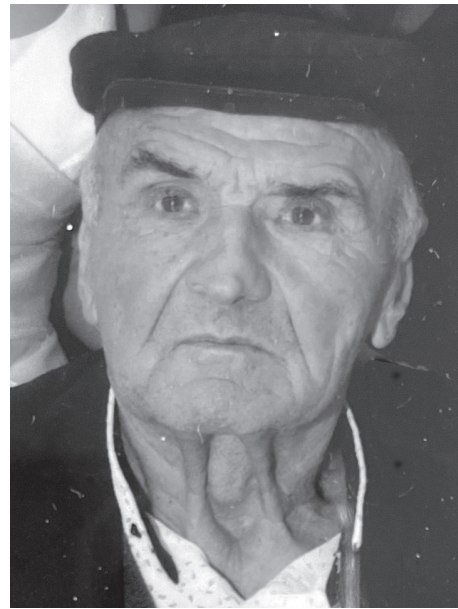
БЕЛЕЖЕ СЕ ПОРАЗИ, А ПОНЕГДЕ И ПОБЕДЕ

ФК „Полимље“ поразом завршило јесењи део такмичења, а презимиће на осмом месту на табели. Одбојкаши и одбојкашице су били успешни овај пут

Тежак пораз који је уследио као последица повреда неколико играча прекинуо је дугу серију без истих за фудбалере ФК „Јасена“ у 12. колу Златиборске окружне лиге. Бродаревски фудбалери поражени су од стране играча ФК „Будућности“ на гостовању у Ариљу резултатом 4:1. У наредном колу очекује их утакмица са екипом „Лазарице“. И екипа ФК „Полимља“ доживела је пораз на гостовању у Осечини у последњој утакмици јесењег првенства зоне „Дрина“ против екипе ОФК „Осечина“ резултатом 2:0. Пријепољски фудбалери су били ослабљени повредама и црвеним

картонима, са 12 играча, од чега су тројица шеснаестогодишњака. „Полимље“ ће са 16 бодова презимити на 8. позицији на табели. Играчима овог клуба следи дуга четворомесечна зимска пауза. Кошаркаши „Милешевца“ поражени су од стране играча КК „Студента“ у шестом колу резултатом 90:68. У децембру очекује их утакмица у првом колу Друге регионалне лиге запад 1Б против екипе „Слоге“ из Пожеге. Кошаркашице „Милешевке“ поражене су од екипе из Ужица резултатом 55:52. У шестом колу Прве женске регионалне лиге југ

23. новембра 2024. године навршиће се 40 дана од када није са нама наш вољени супруг, отац и деда

РАДОЈЕ – РАДЕ ДЕСПОТОВИЋ 1939-2024

Драги наш Радоје, почивај у миру. Сећања на тебе дубоко су урезана у твоје најмилије, чинили смно све да не напустиш оне који су те искрено волели и били уз тебе до последњег дана. Нека те у тишини вечног мира прати наша љубав. Хвала ти за све што си учинио за нас.

Твоји: супруга Милојка, син Зоран, ћерка Зорица са породицама

А очекује их утакмица на домаћем паркету са екипом „Hills Academy“ из Ивањице.

Одбојкаши Пријепоља однели су победу резултатом 3:0 над МОК „Тутин“. А, у шестом колу Друге лиге запад, одбојкашице „Трендтекса“ победиле су екипу из Трстеника резултатом 3:0.

У седмом колу, очекује их утакмица на гостовању екипи „Соколице“ из Звечана.

Рукометаши Пријепоља остварили су победу на гостовању екипи „Шамот 65 2“ из Аранђеловца резултатом 31:32 у корист пријепољских рукометаша. А рукометаши „Белог анђела“ су у шестом колу Друге лиге запад поражени на гостовању од стране играча „Металца 2“ из Краљева резултатом 38:21. Док су рукометашице Пријепоља оствариле победу на домаћем паркету

над екипом „Кошутњака“ из Чачка у оквиру шестог кола Прве лиге запад резултатом 37:27. У оквиру 7. кола, очекује их гостовање екипи из Лознице.

Екипа пријепољских фудбалера у шестом колу Треће фудбал лиге запад поражена је на гостовању од стране екипе „Браћа Недић“ из Осечине резултатом 6:2. У седмом колу очекује их утакмица против екипе „Маргуса“ из Велике Плана на домаћем терену. Фудбалери „Ареса“ поражени су од стране фудбалера „Безбедности 192“ из Ваљева резултатом 5:4 на гостовању у оквиру трећег кола Регионалне фудбал лиге запад – група Б. У наредном колу, очекује их утакмица на домаћем терену против играча из Косјерића.

В.К.

Хићаје

ХАРАМ ПАРА У ТУХАФ ВИЛАЈЕТУ

Објављиване су у „Санџаку“ између два рата, а онда их је Сретен Вукосављевић сажео у књигу. Хићаја је пригодна прича, настала у народу онда кад се ствари баш не могу назвати правим именом и кад се не може зборити како би ваљало и требало. Понајбоље сведоче о менталитету који се (не)мења. Колико су неке од тих прича актуелне 90 година после?

У поднаслову књиге стоји: „Проклет нека си ти несрећни вилајету у коме су пашчад пуштена, а камење везано“. Хићаја вели да девет конака од нас има један „тухаф вилајет. Како се зове, не умијем ти касти. Питао сам неке из тог вилајета али ми ни они не знадоше касти јер се име вилајета сваки час мијења. Друго што се код њих није промијенило поодавно. Обњиштао народ у том вилајету, огладнио, па се узмутио. Девлет честити, не ваља га сједећи поменути, забринуо се како ће народ смирити. Прво покушали тојагом. Не иде. Тојага од свачега лијек али од глади јок. Спремио девлет улему да сјетује народ. Не иде. Наредио девлет чалгицијама да пјевају и свирају и милету и девлету, наредно ченгијама и чочецима да се окрећу и играју. Аман, јараби, тек се виђе колико ченгија и чалгиција има у том вилајету. Све лијепо играше и пјеваше ама се свјетина не смири. Девлет позва старог дервиша, најпапетнијег у том вилајету, да од њега сјет прими. Дервиш поглади браду, па рече: „Ви се усплахирили што се народ узмутио, ха?! Подајте му хљеба и мало хашлука па ће се смирити“. Девлет ће: „А окле ћемо кад у хазни нема није ништа“. Дервиш ће: „А ви узмите од народа“. Замисли се честити девлет. Па по савјету најмлађег међу њима решише да послушају дервишев сјет. Домислише да покупе од свјетине два пута више него што су до сада узимали. Да узму од свакога много, а од сиромаша највише. Кад баш свјетина дође до крепавања, пружиће јој помало али из руке девлета, да не крепа, а да не побјесни. Свак ће, закључи девлет, мировати јер ће из њихове руке зобати онолико колико му они дају. Тако и учинише, а махната свјетина се опамети и смири. У једној хићаји оста прича о мењању страначких боја. Но, на све то, следно је коментар: „Није ни чудо, синовче. Виђиде моју браду. Била је црна ко гавран, а сада је сва сиједа. Од како она изблијеђе, ја више никаквој боји не вјерујем“. Дође вријеме да

се бира реиз беледије. Дође и Ђуро Звјерота. И рече: „Хоћу, честити пашо, да гласам драге воље чим ти кажеш и кога кажеш. Да гласам. А вријеме бирања није још“.

Ђуро Звјерота био крамар над коморцијама у вријеме неког рата, кад један од коморција изгуби два цака ил му их неко укра. Пожали се Ђуро старешини у позадини војске, неком Мустај-паши. Старешина му припрети да цакове мора вратити јер царски мал не смије пропасти. Видио је Ђуро већ био колико је то истина око бриге за царски мал али паша запамтио био она два цака и стално тражио да се плате.

Ђуро досади па рече: „Да платим, пашо честити, да платим. Стаћемо у ред сви који смо нашој држави

што украли, па ћу и ја са моја два цака стати у ред ће ми буде мјесто кад плате они предамном што су украли више. Само што ће предамном бити толико пашазара и јагалара да ме нећеш ни дурбином моћи назријети неће на дну реда“. Згодно Ђуро рече али је морао платити она два цака јер је плаћање почело од оног краја ће је био Ђуро, а туда се неће и завршило. Хићаја казује и причу о Хаџидеду. С њим онај што прича причу вели да често кахвенише у дућану, а овај га запиткује о картелима о којима је начуо, о цијенама фабричке робе на страни. Пошто би продао литру шећера и аршин беза, мрзовољно би Хаџидедо бацао паре у чекмеце. Пазар од опуте и пријесних опанака, од воћа и бијелог мрса је стављао некако веселије у посебно чекмеце. После много питања и задикивања, Хаџидедо објасни двоструку благајну: „У овој роби фабричкој има зараде преко хака. То је харам пара. Чујеш сваки дан, како се људи који су у хараму убијају, убијају један другог, ђеца им се кољу, жене им и шћери иду беспућем, један другом ударају на мрз и на мал. Увијек ме је страх пара од те робе да се како и ја не нађем у хараму. Не могу ласно да прохспапим колико је ту пара халала а колико харама, мога и туђега. Због тога ту харам пару издвајам и истурам час прије у трговину. А зараду на робу коју ми и сељаци собом радимо, то су халал паре. За њих ђеци хљеба купујем, рад сам да их са халалом одхраним да им харам пара не би штогођ докундисала“.

Путник запитао сељаке у једном санџачком планинском селу како живе, јадни, без путева и школа. Они му одговорише: „Лијепо, господине. Придо нам Бог товар снаге, а одузо драм памети, па смо задовољни“. Наставио пут исти путник и свратио у воденицу да припали цигар, а баш у тај час неки сељак бијаше изручио брашно у вреће, па се вајкаше што нема узице да их завеже. Путника поче занимати како ће се Санџаклија

довити невољи. После вајкања и освртања, сељак одсијече шиљак, проши и скупи вреће на грлу, нађе павити, усукана је, повеза вреће око шиљка павитином мјесто узице. Путник ће: „Е, вичан ли си рђи, јуначе, никад те не оставила дабогда“.

Ходио човек кроз неки вилајет, туђи, није наш и нагледао се свакојаким чуда. У једном селу видио и магарце како говоре. Магарци, онако прави, дуге им уши и носе терет баш добар, само што говоре ко људи. Ливада пуна магарца, вршиште, пјевају и играју, весеље големо. Питао их човек какво је то весеље, те му рекоше да је умро стари мајстор што је правио самаре, па се веселе што неће више носити товар. Човек настави пут, кад у врх ливаде наиђе на старог магарца који

плакаше на сав глас. Рече да плаче што је умро стари мајстор што је правио самаре. Не би човјеку јасно јер се ено они његови другови доле веселе и пјевају. Стари магарца каза: „Е, оно и јесу прави магарци. Стари мајстор се био извјештио да направи самар према леђима. Умио је поставити самар стељом и сламом да не би много жуљао. Сада, тешко мојој кожи док се нови мајстор не извјешти, а ја знам да нама магарцима товар ваља свакојакно носити“. Човек настави размишљајући о тим ријечима, кад у једном потоку виђе магарца како гађа и баца около, а све фркће. Који му је бијес?! Рече магарца да је умро стари мајстор што је правио самаре, па више новом газди неће дати да му тури самар. Човек га запита да ли ће га тако јуначко срце донијети до куће. „Ех, код куће ми се зна ко и до сад. Ово ја нако, беспослен туђим по потоку јер се овдје не бојим ни газде, ни његова штапа, пошто ме ни не види, ни не чује“. Оде човек и више се не врати у то село али му неће скоро дође хабер да је у селу све као што је и било.

„Да не побркаш, ефендум, ти са тим твојим хићајама“, каже ми добри мој Хаџидедо и још каза да не бегенише то. „Навући ћеш себи какво зло на главу и свезати са свијетом душманлук големо. Што ти треба да речеш како су у неком селу закметили вола?! Сад се толико главара наљутило на те. А што да испричаш оно како су у другом селу пашчад пуштена, а камење свезано, па се сад из цијеле нахије на те окесили сви они што им је лајање и уједање занат. Што ти треба да туриш у газете и ону моју причу о харам пари? Сад се сви они који харам пару троше надули на ме, а ја сам свега на двојицу тројицу помишљао. Лијеп ћеш ћутек неће појести што оговараш људе који праве халву о мевлуду, а по туђем мевлуду неће никаква јемека, сем халве. Ђе ти паде на памет да причаш како су то људи скорољебовићи и недомаћиновићи који и сами у се неку сумњу имају па им се чини да сваки дан ваља полагати интихаде или ви речете испите да добију свједоцбу пред свијетом да су бива и они оцаковићи којима су се и праједови халвом одхранили. Ти хтио да пецнеш једног, двојицу, а оно десетина. Јефтиније ти је да кажеш јасно и гласно: ово је хићаја за Хуса, ово за Смаја, па да ти се за сваку хићају само по један наљути. Причао ми један ецнебија како је у некој књизи читао и овакву хићају: Хтио један да мало пецне неког сиромаша кога су звали Ешековић. Сачини на хартији суру магарца, истури на чаршију, а испод суре написа само: КО ЈЕ ОВО? Свијет ко свијет, долазио, гледао, неко се смијо, неко љутио. Исте вечери ти је мој шалџија лежао на душеку пребијен. По мехкоти му кожа окаишила. Каква га сила то намјести?! Е, синовче. Призрио сам кадија да је то суреџија хтио баш њега да наслика. Позно на сурету уши ко у себе. Призрио базрџанбаша да је њега хтио да наслика јер позно дебелу главу ко у себе. Онај позно ход ко у себе, онај се наљутио што је позно свој реп, онај што је позно своје копито, онај своју длаку. Због једног сурета, ето ти душмана сексен секиз за један дан. Мој ти је сјет, синовче: сваком сурету нађени име“.

Изабрала хићаје:
Индра Хаџагић